

Här kommer årets tredje nyhetsbrev från Viltskadecenter med en sammanfattning av sommarens och höstens aktiviteter och lite om vad som händer härräst. Till exempel sker till helgen en stor nationell tranräkning. Läs mer om den under Övrigt vilt och på vår hemsida.

Information och Utbildning

Rovdjur och hundar

I slutet av juni skickade Viltskadecenter ut information om skriften "Rovdjur och hundar" till ca 300 000 jägare i Sverige i samband med jaktkortsutskicket. Hittills har vi skickat ut ca 10 000 exemplar på beställning.

Viltskadecenter har tagit fram en broschyr som beskriver vad vi vet om rovdjursskador på hundar och vad enskilda hundägare, men även myndigheter, kan göra för att minska risken för angrepp. Eftersom de flesta hundar som skadas eller dödas av rovdjur är jakthundar, behandlas jakthundar mer utförligt än rena sällskapshundar.

Broschyren är **gratis** och kan beställas från Viltskadecenter. Den kan även läsas eller laddas ned från Viltskadecenters webbplats www.viltskadecenter.se.

Jag vill ha Viltskadecenters broschyr:

NAMN _____

ADRESS _____

POSTADRESS _____

Viltskadecenter

Grimsö Forskningsstation
730 91 Riddarhyttan

9-10 augusti organiserade vi den årliga utbildningsträffen i Björnparken i Orsa Grönklitt för besiktningsmän för statens vilt, som besiktigar skjutna björnar och lodjur. Jakten på björn och hantering och försäljning av björnkött och troféer engagerar flera olika statliga myndigheter. På årets besiktningskurs medverkade därför representanter från Livsmedelsverket, Jordbruksverket, Naturvårdsverket, Statens Veterinärmedicinska anstalt, Naturhistoriska Riksmuseet och polisen.

Fältinspektion av en transkadad på potatis vid Kvismaren under kursen för besiktningsmän 6 september. Inspektionen ledde till en givande diskussion om hur skadan skulle kunna värderas. Speciellt tack riktas till Barbro och Bengt Olofsson (besiktningskvinna/-man i Örebro län) som förberedde och guidade fältbesöket. Foto: Mikael Hake@.

5-6 och 12-13 september anordnade Viltskadecenter fortbildningsträffar för länsstyrelsernas besiktningsmän för gröda som skadats av fredat vilt. Dag 1 ägnades åt informationsutbyten mellan kursdeltagarna från olika delar av landet, Viltskadecenter och Naturvårdsverket. Vi fick även en grundläggande föreläsning med förslag till besiktningsmetodik för och värdering av olika grödor av Ingemar Larsson vid Hushållningssällskapet i Skåne. Dag 2 hölls i fält vid Kvismaren

i Örebro län och innefattade bl a en besiktningsövning av transkadad potatis. Besiktningen av denna skada ledde till ingående diskussioner av metodiken för besiktningar på gröda, vilket uppskattades av deltagarna. Utbildning för besiktningsmän anordnas regelbundet av Viltskadecenter. Vi planerar även att ta fram en handbok för besiktning av gröda som skadats av fredat vilt, med användbara råd om metodik och värdering. Vi är tacksamma för alla synpunkter vi kan få på vad en sådan handbok bör ta upp.

IUGB konferensen 13-18 augusti

Viltskadecenter medverkade med fem muntliga presentationer och en poster på IUGB- (International Union of Game Biologists) konferensen i Uppsala. Vi hade också ett bord och en skärm med information om våra svenska erfarenheter när det gäller skadeförebyggande åtgärder mot skador av fredat vilt. Vi deltog även på alla presentationer som har relevans för vårt arbete och kan konstatera att svenska myndigheter ligger mycket långt fram både när det gäller tillämpning av förebyggande åtgärder och dokumentation av t ex rovdjursangrepp. Många länder har betydligt fler rovdjur och rovdjursskador än Sverige och skulle därför kunna ackumulera erfarenheter snabbare än vi kan, dessvärre saknas ofta systematisk

Viltskadecenters monter vid mässan var välbesökt.

dokumentation av såväl skador som kostnader och åtgärder. Det innebär att vi under de närmaste åren inte kommer att kunna hämta så mycket praktiska erfarenheter från övriga länder i t ex Europa som vi hade hoppats på.

I samband med konferensen etablerade vi ett samarbete om varg och hundproblematiken med den amerikanska delstaten Wisconsin. I Wisconsin jagar man med hundar i en terräng som är snarlik vår och där inträffar också vargangrepp på hund. Genom att lägga ihop de data vi har från Sverige och Norge med data från Wisconsin kan vi få ett större material och därmed ett bättre underlag för att kunna förutsäga var och när risken för vargangrepp på hund är större eller mindre.

Stora rovdjur

Stora rovdjur

Pingelhalsband till hundar

Det är stor efterfrågan på pinglor till hundar för att förebygga skador av varg. Viltskadecenter monterar och skickar pinglor på löpande band. Flera länsstyrelser med varg i länet delar ut pinglor till jägare med hund. Även Viltskadecenter skickar gratis pinglor till de hundägare som hör av sig direkt till oss.

Viltskadecenter
Grimsö Forskningsstation
730 91 Riddarhyttan

www.viltskadecenter.se

0581-920 70
070-662 58 61

Boskapsvaktande hundar och lamadjur

Intresset för att använda boskapsvaktande hundar som en skadeförebyggande åtgärd mot rovdjursskador har varit tämligen svalt under året. Endast enstaka nya brukare har vågat sig på att införskaffa en hund. De boskapsvaktande arbetande hundar i Sverige som varit med i några år nu, börjar dock komma i "mogen ålder", vilket är intressant. Det tar ca tre år för den här typen av hundar att nå mental mognad och det är först då man fullt ut kan se och utvärdera den arbetande hundens förmåga. De brukare som har arbetande boskapsvaktande hundar i Sverige är oerhört värdefulla för de erfarenheter de skaffar sig, både

Boskapsvaktandehund i nötbesättning.

Förutom hundar har även andra djurslag använts i olika länder för att skydda tamdjur från rovdjursangrepp. Apor, grisar och lamadjur är några exempel. Några tamdjursägare med djur på fritt bete (fäbod) har under sommaren uttryckt intresse för att testa lamadjur. Det finns idag inga vetenskapliga studier som visar att lamadjur har reducerat risken för rovdjursangrepp eller antalet tamdjur som angrips vid varje angreppstillfälle. Eftersom antalet dokumenterat effektiva förebyggande åtgärder för fäbodbesättningar över huvud taget är väldigt få vill Viltskadecenter ändå försöka möta fäbodbrukarnas intresse för lamadjur som en möjlig metod. I slutet av oktober ordnar vi därför en endagskurs till vilken vi bjuder in en lamadjursuppfödare från södra Sverige för att informera om vad det innebär att ha lamadjur (skötsel, kostnader, m m). Under dagen kommer vi också att ägna några timmar åt information om boskapsvaktande hundar och ge deltagarna möjlighet att ställa frågor till en av de svenska fårägare som haft boskapsvaktande hundar längst. Kursen kommer att vara kostnadsfri och eftersom den i första hand riktar sig till fäbodbrukare kommer den att hållas i Orsa-trakten. Tid och plats meddelas bl a på Viltskadecenters webbplats innan septembers utgång.

Saliv-DNA

Förra året konstaterade Viltskadecenter tillsammans med Avdelningen för Zoökologi vid Lunds universitet att det går att få fram DNA från rovdjurssaliv på ett tamdjurskadaver. Genom att analysera DNA går det ofta (men inte alltid) att få fram vilken art saliven kommer ifrån, vilket innebär att vi kan få ett bra svar på vilket rovdjur som dödat eller skadat ett tamdjur. De prover som samlas in från skadade eller dödade tamdjur 2007 kommer att analyseras under vintern 2007/2008. Proverna har tagits för att utvärdera den besiktningsmetod som används idag och för att kunna göra utbildningarna och kompetensen hos Viltskadecenter och länsstyrelsernas besiktningspersonal bättre.

När det gäller hundar som skadats eller dödats av varg arbetar Lunds Universitet just nu vidare och utvecklar metoder för att hitta säkra sätt att skilja varg- och hund-DNA åt och för att kunna individbestämma vargar. Svårigheten ligger i att varg och hund ju är samma art och därför genetiskt lika. Det är viktigt att komma ihåg att en individbestämning av den angripande vargen inte säger så mycket innan den är jämförd mot den stora databas av vargindivider som byggts upp av Skandulv och Viltskadecenter.

Spillningar och även annat material (löpblod, hår, vävnad) som under åren samlats in och ligger till grund för informationen i databasen har samlats in av Skandulv, länsstyrelsernas fältpersonal, privatpersoner och Viltskadecenter. Motsvarande databas finns inte för lodjur eller björn. En individbestämning av dessa arter kan dock ge information om huruvida det är en och samma individ som gör återkommande angrepp.

Analys av saliv-DNA är dyra. Det finns mindre DNA i saliv än i t ex blod och spillning, vilket innebär att det krävs fler prover från samma kadaver och mer arbete på labb för att få ut bra information från salivprover.

I dagsläget kan vi alltså förvänta oss goda resultat vid analys av saliv-DNA från prover som tagits på olika tamdjur. Vi kan se om det är DNA från lo, björn, varg eller hund som samlats in. Under vintern kommer labbet att ta fram analyser för att hitta DNA även från räv och grävling.

Övrigt vilt

Övrigt vilt

Antalet tranor och grågäss som håller till i landet ska räknas under helgen 15-16 september 2007. Foto: Mikael Hake©.

Nationell räkning av tranor och grågäss 15-16 september

Under helgen 15-16 september kommer återigen antalet tranor och grågäss som håller till i landet att räknas. Räkningen organiseras av Viltskadecenter och Lunds Universitet (för mer information, gå in på hemsidan:

www.biol.lu.se/zooekologi/waterfowl/sept-2006.htm). **Vi hoppas att så många som möjligt kommer att ställa upp och räkna tranor och gäss denna helg!**

Under helgerna 17-18 september 2005 och 16-17 september 2006 genomfördes de två första räkningarna av hur många tranor som håller till i Sverige under hösten. Resultatet av inventeringarna kan man läsa om i det nyproducerade faktablad som nu ligger ute på Viltskadecenters webbplats. Antalet tranor i landet har ökat kraftigt under de senaste 10-15 åren. Detta har medfört att fler fåglar sökt sig in i jordbruksområden där de orsakar skador på odlad gröda. Om vi skall kunna förebygga dessa skador och minska konflikten mellan tranorna och ekonomiska intressen i samhället är det viktigt att vi håller koll på hur tranopopulationen i landet utvecklas.

Kontaktpersoner: Mikael Hake (mikael.hake@ekol.slu.se) och Leif Nilsson (leif.nilsson@zoekol.lu.se).

Avspärning för att hindra grågäsfamiljer att kunna simma ner i ån och nå åkrar.

Seminarium om gås- och transkador 22-23 oktober

De senaste två åren har Viltskadecenter, i samarbete med olika länsstyrelser (Skåne 2005, Östergötland 2006), arrangerat ett tvådagarsseminarium om skador på gröda orsakade av tranor och gäss. Det tredje seminariet kommer att hållas vid Hornborgasjön i Västra Götalands län 22-23 oktober. Ett generellt upprop har redan gått ut till länsstyrelserna och ett slutgiltigt program kommer att spikas inom kort. För mer information om seminariet – kontakta någon av nedanstående personer.

Syftet med dessa möten är att diskutera problem av gemensamt intresse, att utbyta erfarenheter och idéer om vilka åtgärder som kan vidtas för att förebygga skadorna, samt att bilda ett nätverk för informationsutbyte. Seminariet är ett forum för att olika grupper som omfattas av konflikten mellan fredade fåglar och ekonomiska intressen ska kunna träffas och diskutera och utbyta erfarenheter av hur man kan förebygga de skador som uppkommer. Det vänder sig till såväl handläggare, besiktningsmän och naturvårdare från länsstyrelserna som representanter för LRF, lantbrukare, jägare, ornitologer och den ideella naturvården. Missa inte detta unika tillfälle till informationsutbyte utan anmäl dig snarast till Lisbeth Johansson!

Kontaktpersoner: Lisbeth Johansson (Lisbeth.Johansson@o.lst.se) och Mikael Hake (mikael.hake@ekol.slu.se).

Kommande aktiviteter

Kommande aktiviteter

- 17-19 september** Seminarium om illegal jakt på stora rovdjur i Kolmården. Målsättningen är att öka dialogen mellan och kunskapen hos de inblandade parterna i den rättsliga kedjan vid misstänkt illegal jakt. Landets ledande experter inom olika områden i faunakriminalitet delar med sig av sina kunskaper.
- 19-21 september** Rovdjursutredningen besöker Grimsö. Utredningen skall vara klar till den 1 december 2007.
- 16-17 oktober** Utbildningsträff med landets viltskadehandläggare.
- 23-24 oktober** Träff med de Rovdjursansvariga i "varglänen" för att diskutera informationsbehov.
- 7-8 november** Kurs i Rovdjursforums inventeringsdel för SJF's inventeringsamordnare
Plats: Grimsö
- 6-7 december** Kurs i Rovdjursforums inventeringsdel för länsstyrelsernas personal
Plats: Grimsö